

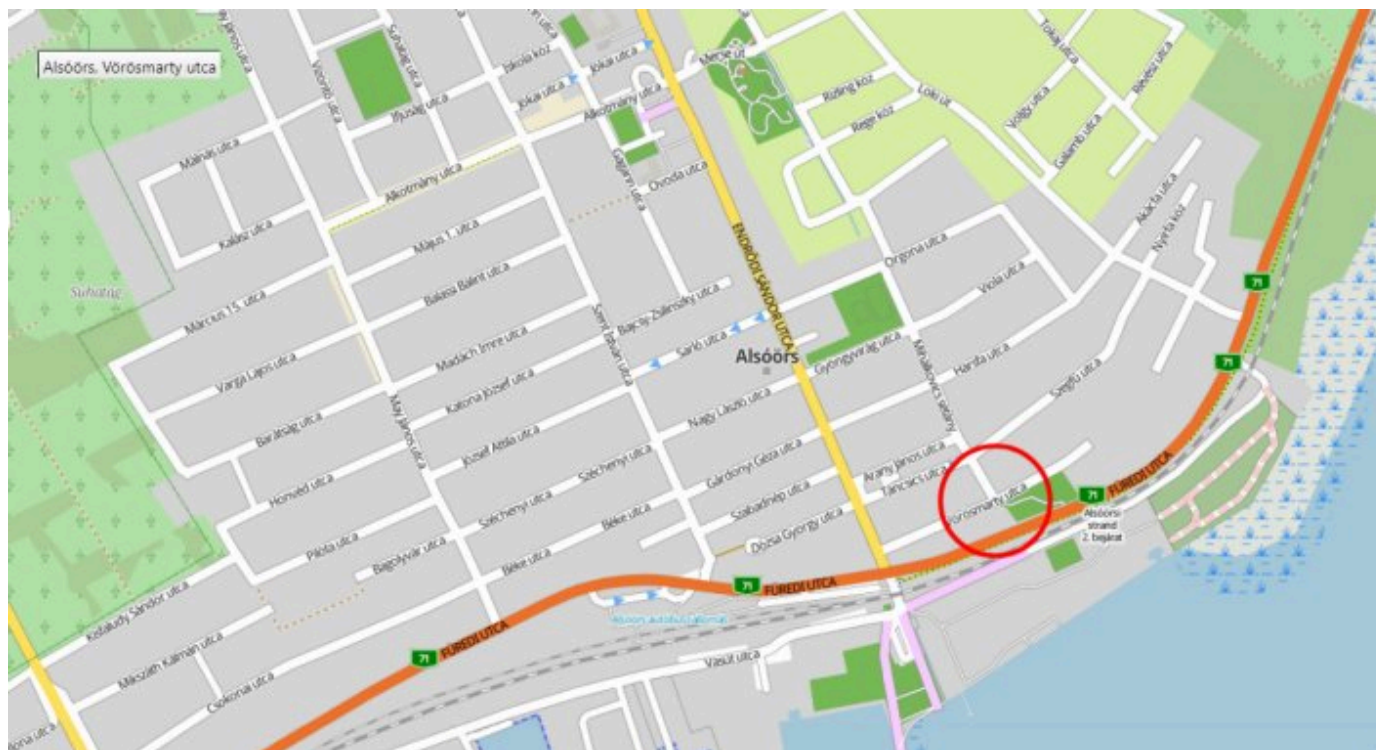
UTCAMESÉK 52 – VÖRÖSMARTY MIHÁLY

Array Nyomtatás A

VÖRÖSMARTY MIHÁLY UTCA. „*Mi dolgunk a világon?*” – teszi fel a kérdést mai utcamesénk névadója, s bár költői kérdésre nem vár választ az ember, leghíresebb költeményeinek egyikében megkapjuk azt, az alábbiak szerint:

„Küzdeni/Erőnk szerint a legnemesbekért./ Előttünk egy nemzetnek sorsa áll./ Ha azt kivittuk a mély süllyedésből,/ S a szellemharczok tiszta súgaránál/Olyan magasra tettük, mint lehet,/Mondhatjuk, tévén őseink porához:/Köszönjük élet! áldomásodat,/Ez jó multság, férfi munka volt!” (Gondolatok a könyvtárban).

A 19. század bőven kínált tennivalót, jó multságot, férfimunkát. Szerencsére megadta hozzá azokat a lángelkű hazafiakat is, akik a maguk módján és eszközeivel képesek voltak az élet minden területén helytállni. Közéjük tartozott Nádasy Ferenc gróf gazdatisztjének és Csáthy Annának fia, Vörösmarty Mihály író, költő, ügyvéd is.

KI VOLT VÖRÖSMARTY MIHÁLY?

Tekintetes, nemzeti és vitézlő Vörösmarty Mihály úr, felesküdt ügyvéd, a Tudományos Gyűjtemény szerkesztője középtermetű, nem kövér és nem sovány, bajusz és torzsolt szakála szürkülni kezd, de még nem fehér. Keveset és csöndesen beszél szép tiszta hanggal. Lassan sétálgat társaival. Két szemöldöke közt mélyebb redő, s két szemöldöke tiszta, fényes szemekre vet árnyékot. Szép, összhangzatos napbarnított piros arc. Rövid kézfejen jó vaskos ujjak” – írja róla Eötvös Károly 1855-ben.

Lelkéről Fenyő István készített látéleletet: „*Töprengő, kételkedő alkat, de a benne égő tett- és haladásvágy akkor is áttöri végül a tragikus történelemszemlélet burkát, amikor minden érték megkérdőjelezésével kell szembenéznie.*”

ÉLETRAJZA

1800. december 1-jén született Pusztanyéken. Iskolai tanulmányait is ott kezdte el. Székesfehérváron járt gimnáziumba, Pesten egyetemre, ahol kitűnő eredménnyel szerzett bölcsész végzettséget. Keserves évek voltak ezek, mert az édesapa korai halála komoly anyagi gondot jelentett a gyermekeit egyedül nevelő édesanyának, aki bár Mihály műfordítással és tanítással próbált pénzt keresni, kénytelen volt mindenüket eladni. 1817-ben a Perczel családhoz került, nyolc éven át volt gyermekeik, Sándor, Mór és Miklós nevelője. Arra, hogy milyen szellemben nevelte tanítványait bizonyoság, hogy Perczel Mór a szabadságharc tábornoka lett.

Ezeknek az éveknek volt még egy hozadéka. A Perczel fiúk nővérébe, Etelkába (akit verseiben többnyire Adélnak nevez) Vörösmarty végzetesen és reménytelenül beleszeretett. Jól tudta, hogy az a társadalmi különbség ami közöttük van, áthidalhatatlan, ezért azt a megoldást választotta, hogy egész életében szenvedett a viszonzatlan szerelem gyötrő fájdalmának súlya alatt, de Etelka előtt fel sem fedte érzelmeit.

1823-ban ügyvédi vizsgát és királyi táblajegyzői esküt tett, valamint életre szóló barátságokat kötött, többek között Zádor Györggyel, Fáy Andrással és Deák Ferencsel. Elhatározta, hogy az írói pályát tekinti hivatásának. Olyan szegénységben élt, hogy kénytelen volt jurátusi díszruháját zálogba adni. Élete legszebb évének, „fiatalsága tündérországának” mégis azt az időszakot tekinti, amit Görbön töltött joggyakorlaton a Perczel család segítségével. 1831-ben az MTA, majd a megalakuló Kisfaludy Társaság tagja lett. 1837 –1843-ig az Atheneumnak írt színikritikákat és irodalmi műveket. Közben megválasztották a Nemzeti Kör elnökének. Kossuth pártjához csatlakozott, képviselő lett.

1843-ban változás állt be magánéletében, megnősült. Felesége, *Csajághy Laura* 26 évvel fiatalabb volt nála. Négy gyermekük született: Béla, Ilona, Erzsébet és Mihály. Anyagi helyzetükben átmeneti segítséget nyújtott egy könyvárus, aki 2600 forintért megvette összes munkáját, de ez csak pár évre jelentett megoldást. Az 1848-as eseményekkel szimpatizált, de kisgyermek halála annyira lesújtotta, hogy tevőlegesen nem vett részt azokban. 1849 nyarán Kossuth kormánya előkelő állásba helyezte: a kegyelmi törvényszék bírójává nevezte ki, ám az élet közbeszólt: az osztrák – orosz hadsereg közeledett Pest felé. Családja a fővárosban maradt, ő a kormány tagjaival együtt Szegedre menekült, majd Szatmárban bujdosott, végül feladta magát. Ügyét elnapolták, végül kegyelmet kapott. A történetekbe viszont belebetegedett, búskomor lett. Baracsán földet bérelt, megpróbált gazdálkodni, de rohamosan romló egészségi állapota és az állandó orvosi felügyelet miatt vissza kellett költözniük Pestre. Ezt a próbatételt már nem bírta ki.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY, AZ IRODALMÁR

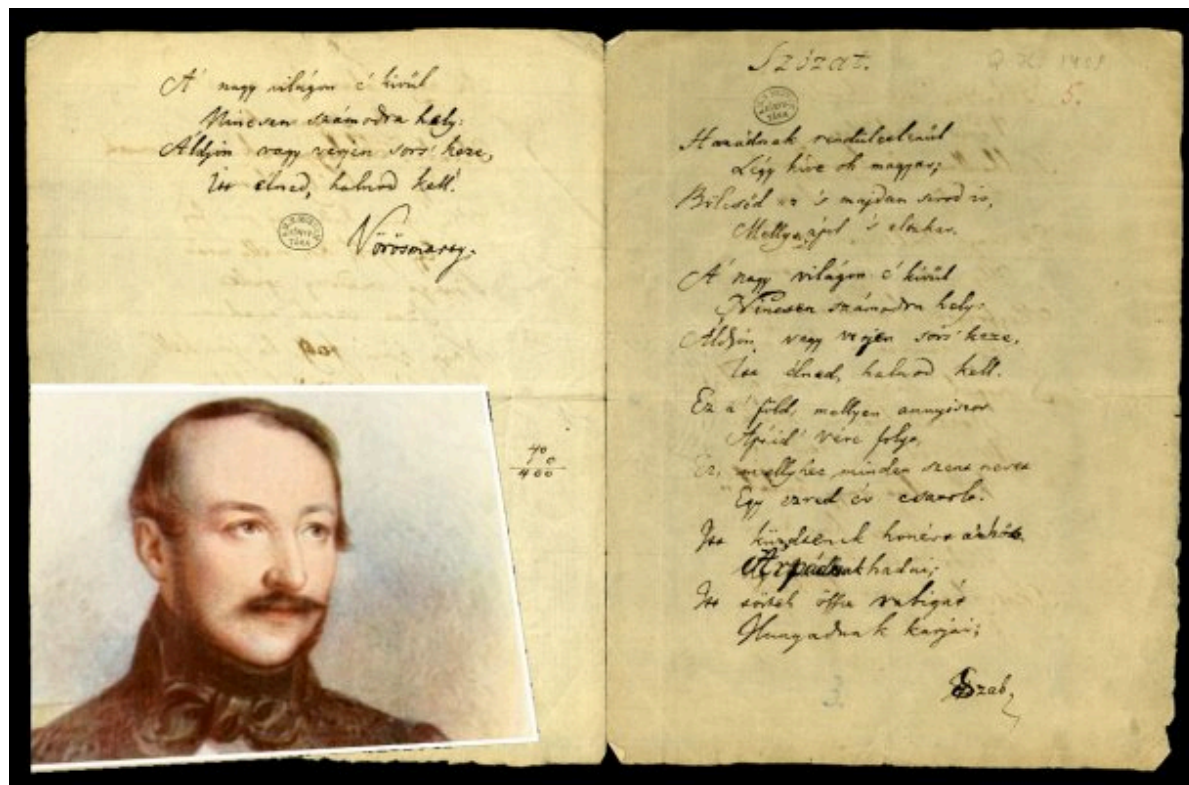
Irodalomunk aranykönyvébe a magyar romantika legnagyobb alakjaként írta be nevét. Hírnevét „Zalán futása” című honfoglaláskori eposzával alapozta meg 1825-ben. A „nemzet ébresztője” nevet kapta érte.

Első nyomtatásban megjelent verse „*Virág Benedekhez*” című episztolája-Közben Horatiust, Vergiliuszt fordított.

Édesanyjáról írta a „*Szegény anya könyve*” és „*A szegény anya*” epigrammát.

„*Engem serdülőkoromban megbájola nyelve Győztes apáinknak*”- írta.

Egyetemi évfolyamtársa (a Perczel-házban 3 évig lakótársa) így ír róla emlékiratában: „Zrínyi Miklóst, Kazinczyt, Csokonait, Kisfaludy S-t olvas, maradék idejét irkálással tölti, szórakozni nem jár, nem dohányzik, szeretik, tisztelik jó modoráért, visszahúzódásáért „zárdás barát”nak”, magyar nyelvű verseiért „vadmagyarnak” csúfolják. Vizsgák előtt Perczel Istvánnal a szoba padlóján fekszenek, félig „feszelve”, hogy el ne aludjanak.”

Neki köszönhetjük, hogy a Révai – féle nyelvtani rendszer használatos hazánkban. Bajza írja róla „... kihez hasonló a maga korában íróink közt még egy sem volt”. Ő volt az első költő, aki önálló szimbólumrendszert teremtett. A Tudományos Gyűjteményt és annak szépirodalmi havi mellékletét, a Koszorút szerkesztette. Külföldön inkább hazafias versei által ismert. Ötvözte a nemzeti és a klasszikus iskola jellegzetességeit. Többféle írói álneve volt, köztük Kalóz, Életképek, Csaba, Holló. 1833-ban a Várnász az MTA 100 aranyat érő jutalmát érdemelte ki, ez volt az első koszorúzott pályamű. Egy évvel később Kisfaludy Sándorral együtt a nagydíjat is elnyerték. Legnagyobb erénye, hogy a megújított nyelvet tette irodalmivá. Ez a saját korában szokatlan volt, kezdetben nem is tudták értelmezni.

Megjegyzés: Vörösmarty Mihály költeményeire, illetve azok elemzésére ez alkalommal nem térnek ki, hiszen alapvető iskegyünk rá nagyon büszkék, felbecsülhetetlen kincset adott nemzetünknek és a magyar irodalomnak!

EPILOGUS

Vörösmarty Mihály 55 éves korában, 1855. november 19-én hunyt el Pesten. Temetésén húszezres tömeg vett részt. A Fiumei úti sírkertben nyugszik. Szobra – Kallós Dezső és Telcs Ede munkája – carrarai márványból készült, közadakozásból. Budapest szívében, a róla elnevezett téren áll.

*Kovács Piroska
és Tretykó István*